

4. MUSIKERN OCH MUSIKMARKNADEN

CIVILA OCH MILITÄRA MUSIKER

Artonhundratalet var en brytningstid för de traditionella musikeryrkena. Under seklets början upphörde det gamla stadsmusikantväsendet och hovmusiken i sin egentliga form. Skolmusiken som den utövats vid främst gymnasier förlorade också sin roll som utbildningsväg för yrkesmusiker. Däremot ökade regementsmusikens betydelse, både som anställningsform och för utbildning. Från seklets mitt gav också teater- och restaurangmusikens expansion ett stort antal musiker arbete. Antalet kyrkomusikerplatser ökade liksom antalet musik- eller sånglärarplatser i läroverk, seminarier m.m. De framväxande musiksällskapen och amatörblåsorkestrarna gav också arbetsmöjligheter för yrkesmusiker. Under början av 1900-talet kom slutligen sex professionella större eller mindre symfoniorkestrar och markerade inledningen till ett nytt skede. Fram till dess var den arbetsmarknad som stod till buds för en musiker i grova drag följande:

- Anställning vid regementsmusikkår, Hovkapellet, teaterorkestrar eller orkestrar fast knutna till restauranger o.dyl. (se nedan)
- Frilansverksamhet (se nedan)
- Anställning som kyrkomusiker (se s. 97 f.)
- Anställning som musiklärare (se s. 175 f.)

Mellan dessa olika verksamheter eller musikeryrken fanns det dock inte några vattentäta skott. Samma musiker ägnade sig vanligen åt två eller flera av dessa, skenbart separata musikeryrken, i olika perioder eller samtidigt.

För yrkesmusiker var man i början av 1800-talet hänvisad till utlandet, och det var de tyskspråkiga länderna som stod för exporten av musiker, inte bara till Norden utan också till England och Ryssland. Ett fullständigt musikkonservatorium med utbildning för orkestermusiker fanns då i stort sett endast i Paris. Det normala var i stället en lärlingsutbildning, i Tyskland framför allt inom stadsmusikens ram, eller privat utbildning, inte sällan från far till son – musikeryrket gick ju ofta i arv.

Musikerimport

Musikerimporten skedde antingen genom direkt »införskrivning» av utländska musiker till en viss anställning eller genom att musiker som tillfälligt befann sig i landet erbjöds anställning. Belysande för hur man officiellt såg på musikerimporten är det negativa svar som Akademiens preses, greve A. F. Skjöldebrand, lämnade till 1830 års kommitté för ett svenskt musikkonservatorium:

»2:o. Att dana ämnen för *Orchestern* anser jag för det mest kostsamma sätt att vinna ändamålet. Hela Tyskland hvimlar af Musici, bland dem finnas många med verklig talang, och för dem fordras ej såsom för Aktörer, att kunna vårt språk. De kunna införskrifvas eller komma sjelfve att upföra Conserter; och då de befinnas skicklige, och antagas med måttlig lön, är ingen föregående kostnad på dem använd.» (Efter Morales & Norlind 1921, s. 84.)

Införskrivning från utlandet tillämpades sedan länge av Hovkapellet, ofta med hjälp av svenska diplomater. Fram till 1850-talet bestod en stor del av Hovkapellet av inflyttade, vanligen tyskfödda, musiker och det uppfattades i ännu högre grad (av svenska musiker) som tyskdominerat. Detta gällde särskilt blåsarsektionen, vilket mest beror på att den nästan uteslutande var besatt med s.k. hautboister (musikunderofficerare) från de bägge livgardena i Stockholm. Dessa hade i sin tur, genom sina tyskfödda musikdirektörer Franz Preumayr och Carl Braun (även hovkapellister), som regel införskrivit sina hautboister direkt från Tyskland.

Omkring mitten av 1800-talet avtog emellertid denna påtagliga tyskdominans såväl i Hovkapellet som i livgardesmusikkårerna. Efter 1850 antogs inte en enda utländsk hautboist vid gardena. Samtliga rekryterades nu internt från lägre grader i musikkårerna. I Hovkapellet föll de gamla tyskarna efterhand för åldersstreck och ersattes av svenska och endast i mindre grad av utländska musiker.

Nu började också den svenska högre musikerutbildningen ge frukt. Vid Musikaliska akademins konservatorium infördes 1858 undervisning på samtliga orkesterinstrument inklusive blåsinstrument. Och omkring hälften av de manliga elever som antogs var unga regementsmusiker. Den musikerimport som förekom under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet avsåg därför framför allt violinister och andra stråkmusiker. På det området skulle det dröja länge innan Sverige blev självförsörjande.

Regementsmusiken

De största möjligheterna för fast anställning av musiker fanns under 1800-talet i regementsmusikkårerna, som samtidigt fungerade som landets största utbildningsinstitution för orkestermusiker – främst naturligtvis blåsare, men också i viss mån stråkmusiker. Regementsmusiken var då inte lika hårt centralstyrd som den senare blev under 1900-

talet. Det fanns visserligen en nominell grundorganisation, som framför allt var inriktad på signaltjänstens behov och i andra hand på harmonimusiken (dvs. de egentliga musikkårerna). I praktiken hade dock de enskilda regementena stor frihet att organisera sin musik efter egna önskemål och med tillskott av egna medel i form av avgifter inom officerskårerna.

För att förvalta de enskilda bidragen bildades »musikkassor», som under loppet av 1800-talet i regel även drog in statsbidragen i sin rörelse. När avgifterna från officerskåren vanligen upphörde mot slutet av seklet utgjorde statsbidragen huvuddelen av kassornas inkomster. Strax efter sekelskiftet 1900 indrogs därför kassornas kapital till staten (utom de delar som klart kunde visas ha enskilt ursprung).

1800-talets militärmusikutövning präglas av denna delvis statliga, delvis privata finansieringsform, men också av den militära organisationens uppdelning mellan ett fåtal ständigt tjänstgörande, värvade regementen (kårer) och ett stort antal indelta förband. Grovt räknat tillhörde en fjärdedel av militärmusikerna den första gruppen, med tjänstgöring 365 dagar om året. Resten tjänstgjorde ofta inte mer än 1–1½ månad per år. De var visserligen fast anställda, med månadslön, men i normalfallet permitterade från tjänstgöring under huvuddelen av året. Denna stora skillnad mellan de bägge grupperna gör att man egentligen kan tala om två olika militärmusikeryrken.

Det fanns endast åtta ständigt tjänstgörande (garnisonerade) musikkårer under 1800-talet, fem i Stockholm och vardera en i Göteborg, Kristianstad och Karlskrona. Av dem var Svea livgardes och Andra (från 1894 Göta) livgardets musikkårer i Stockholm de största och mest betydande. Under perioden 1809–1901 omfattade de en regimentstrumslagare, 8–10 hautboister samt 40 blåsare och trumslagare av manskapsklass (s.k. spel), vartill kom ett antal hautboister och upp till 10 spel »över stat».

Musikunderofficerare med tjänst enligt stat räknades som »underofficers vederlike» med rätt till inträde i Arméns pensionskassa. Dit räknades vid infanteriet regimentstrumslagare och hautboist (värvade) respektive fältmusikant (indelta); vid värvade kavalleriet regements-trumpetare och (ordinarie) trumpetare; vid indelta kavalleriet stabs- och skvadronstrumpetare, dvs. all musikpersonal; vid artilleriet regements-, divisions- och batteritruumpetare. »Övrigt spel» tillhörde »manskapsklassen». Dit räknades vid infanteriet s.k. spel i nummer, hornblåsare och trumslagare; vid värvade kavalleriet extratruumpetare; vid artilleriet avdelnings- och depåtrumpetare.

Vid vissa musikkårer fanns dessutom musikpersonal utöver organisationen (»över stat»). Inklusiv dessa kan man år 1850 räkna med totalt ca 1550 personer inom militärmusiken. Av dem var ca 550 i princip bara signalgivare och deltog normalt inte i själva musikkåren (»harmonimusiken»), exempelvis trumslagare vid infanteriet. Dessa skötte vanligen all signalgivning på trumma och jägarhorn vid regementena. Man

hanterade dock den formella organisationen mycket individuellt. Vid vissa landsortsregementen hade nästan alla harmonimusiker underofficers grad (»värdighet») mot slutet av seklet.

Musikkåren följde också egna principer i rekryteringen. En del skötte återväxten i huvudsak genom egen elevutbildning, medan andra under långa perioder mest rekryterades med färdigutbildade musiker. De värvade garnisonsregementenas musikkårer hade den mest omfattande elevutbildningen. I synnerhet gällde detta gardesregementena i Stockholm, där regelrätta musikskolor fanns från omkring år 1820, men även vissa indelta regementen hade sådana skolor. Eleverna var då inkvarterade i en särskild »musikkasern» i den stad där regementet hade sin expedition. Efter elevtiden fick de tjänst enligt kontrakt som musikmanskap med eventuell befordran till musikunderofficer vid egen eller annan musikkår. Särskilt gardesregementenas yngre musiker var eftertraktade vid de indelta regementenas musikkårer. Däremot var de under 1820-40-talen i stort sett utestängda från hautboistplatser vid de egna musikkåren – gardeshautboisterna rekryterades då i huvudsak med införskrivna tyska musiker.

Anställningens former och villkor varierade starkt, men i regel var musikpersonal anställd genom kontrakt. *Musikunderofficerare* hade vanliga kontrakt med ömsesidig uppsägning. *Musikmanskap* däremot var vid värvade regementen anställda genom värvning (»kapitulation») på viss tid och utan formell uppsägningsrätt, dvs. på samma sätt som truppmanskapet, dock oftast på längre tid och från betydligt yngre ålder. Vid livgardena i Stockholm var 12 års begynnelsekontrakt regel för tidigare utbildat musikmanskap fram till 1848, därefter 6 år (elevtid oräknad). En annan vanlig form var »kapitulation» till fyllda 21 år (oavsett antagningsålder). Det fanns dock möjlighet till avsked »för framtida väl» före kontraktstidens slut, och den tillämpades med tiden alltmera generöst. För (yngre) musikmanskap vid indelta regementen skrevs oftast liknande kontrakt. Musikunderofficerarnas kontrakt var däremot mycket individuella.

Regementsmusikernas löner är ett komplicerat kapitel, men några huvuddrag kan ges här. Vid de *värvade* regementena avlönades det yngre musikmanskapet i stort sett efter gällande stat (förutom mat och husrum m.m. en liten kontantsumma). Äldre musikmanskap erhöll extraarvoden ur musikkassan, och de bästa kunde få lönetillägg genom befordran till musikunderofficer »i regementet» (över stat). De egentliga musikunderofficerarna, t.ex. hautboister vid gardesinfanteriet, avlönades till mitten av 1800-talet fritt (dock inte särskilt högt) och därefter i stort sett enligt gällande stat.

Under perioden 1820-50 betalades tyskfödda hautboister med 300, i några fall 400 Rdr bco per år, plus ersättning för beklädnad och inkvartering enligt stat. Svenskfödda betalades vanligen endast 168-240 Rdr bco. Från ca 1850 följdes dock i regel den officiella lönestaten för de värvade förbandens musikpersonal. 1858 års stat upptar t.ex. för hautboister och deras motsvarigheter vid värvade kavalleriet (trumpetare) och artilleriet (batteritruupetare) lön 400, beklädnadsersättning 150 och inkvarteringsersättning 60 Rdr rmt (den nya myntenheten motsvarade 2/3 Rdr bco). Från 1875 uppdelades avlöningen i lön, dagavlöning och lönetillägg jämte ersättningar. Vid sekelskiftet gällde för samma grupper summa 1 064 kr plus portion (in natura eller kontant). Vid samma tid hade det värvade musikmanskapet förutom vanligt »manskapsunderhåll» in natura en kontanterättning av 108 kr/år. Dessutom förekom tillägg för inom manskapsgraderna befördrad personal.

ARMÉNS OCH FLOTTANS MUSIKPERSONAL (SPEL)
ENLIGT OFFICIELLA STATER ÅR 1850

<i>Antal musik- kårer</i>	<i>Tillhörande typ av regemente</i>	<i>Antal tjänster per musikkår</i> Musik- underoff.	<i>Övrigt spel</i>	SUMMA
<i>1. Vid värvade, ständigt tjänstgörande (garnisonerade) trupper</i>				
<i>Infanteri</i>				
2	Svea och Andra livgardet (Stockholm)	9	40	49
<i>Kavalleri</i>				
1	Livgardet till häst (Stockholm)	8	8	16
1	Kronprinsens husarregemente (Skåne)	7	12	19
<i>Artilleri</i>				
2	Svea och Göta artilleriregemente (Stockholm, Göteborg)	10	27	37
1	Wendes artillerireg. (Kristianstad)	7	18	25
<i>Flottan</i>				
1	Kanonjärbåren (Stockholm)	—	18	18
1	Marinregementet (Karlskrona)	1	30	31
9	Totalt vid garnisonerade trupper	61	220	281
<i>2. Vid indelta (eller övriga korttidstjänstgörande) trupper</i>				
<i>Infanteri</i>				
19	Infanteriregemente	11	40	51
2	Infanterikår (-bataljon)	6	20	26
1	Värmlands fältjägerregemente	1	24	25
1	Jämtlands fältjägerregemente	1	16	17
2	Fältjägarkår	1	12	13
1	Gotlands nationalbeväring	1	49	50
<i>Kavalleri</i>				
2	Skånska husar- och dragonregementet	30	—	30
3	Mindre kavalleriregemente	15	—	15
1	Jämtlands hästjägarkår	4	—	4
32	Totalt vid indelta (motsv.) trupper	335	913	1 248
41	Totalt vid armén och flottan	396	1 133	1 529

Ill. Två bilder av vaktparaden. Till vänster vaktparadens marsch över Norrbro vid Gustav Adolfs torg, Träsnitt i Ny Ill. Tidning 18/5 1867; till höger vaktparadens marsch genom Kungsträdgården. Foto av Lamm 1894.

Vaktparaden dominerade tjänstgöringen vid Stockholms gardesregementen – varannan dag från vardera regementet under hela

(forts. nästa sida)

För den *indel*ta arméns musiker gällde helt fri lönesättning med stora variationer. Lönen sattes efter skicklighet och inom ramen för musikkassans betalningsförmåga. I viss mån var lönen förhandlingsbar vid varje ny kontraktsperiod (ofta tre år). Det fanns dock inte någon skarp skillnad mellan musikunderofficerare och musikmanskap. Många av de senare hade musikunderofficers (fältmusikants) »värdighet» och kunde vara högre avlönade än musikunderofficerare på stat. Allmänt sett skilde sig inte årslönen vid dessa regementen så mycket från de värvade som deras ringa tjänstgöringsskyldighet skulle motivera. Som ett riksgenomsnitt kan man för 1800-talets senare hälft ange 50–70% av garnisonsregementenas lönenivå – för ca 10% av deras tjänstgöring! För musikmanskapet var avlöningen oftast t.o.m. högre vid indelta regementen, och vissa musikunderofficerare (särskilt vid kavalleriet) kunde ligga på samma nivå som sina likar vid ständigt tjänstgörande regementen. Att tjänster vid de senare ändå kunde vara attraktiva berodde nog mest på de många tillfällen till extraförtjänster som fanns i större städer och att utbildningen för musikmanskap vid dessa regementen gav en god grund för en kommande yrkesmusikverksamhet, inte minst genom möjligheten att samtidigt genomgå Musikkonservatoriet med ordnat uppehälle.

Vid de indelta regementena togs musikkårerna maximalt i anspråk under den korta mötestiden – från musikreveljen kl. 5 på morgonen till

musiktapto kl. 9 på kvällen. Däremellan fylldes dagen av marschmusik, musik- och signalövningar samt oftast en dagkonsert och en kvällskonsert, den senare ofta som taffelmusik vid officerskårens middag. På söndagarna, med sina kyrkparader, samlades ofta stora skaror av civila för att höra regementsmusiken.

Alla regementsmusikkårer bedrev därtill en privat verksamhet utanför tjänsten, som vid vissa musikkårer, särskilt under seklets senare del, faktiskt blev viktigare och mer omfattande än verksamheten i tjänsten. Musikkårer, eller delar av dem, tog engagemang på musiketablissemang, uppförde konserter till förmån för egna pensionskassor eller för välgörande ändamål, »biträdde» vid konserter anordnade av andra eller vid teaterföreställningar m.m. En del musikkårer gjorde konsertturnéer, bl.a. konserterade Kronprinsens husarregementes musikkår i Tyskland ett par månader nästan årligen under 1800-talets slut.

En del musikkårer, främst skånska kavalleri- och artillerimusikkårer, som i tjänsten spelade på ren mässingsbesättning (utan träblåsare), specialiserade sig på s.k. stråkorkester (orkestermusik med stråk- och blåsinstrument) för sin verksamhet på den fria musikmarknaden. Därigenom kunde de även med fördel konkurrera om vintersäsongens engagemang inomhus. Ett exempel på sådan privatverksamhet driven till sin spets var Wendes artilleriregementes musikkår. Trots att den tillhörde ett ständigt tjänstgörande regemente var musikerna tjänstlediga

året. För övrigt förekom konserter (inkl. taffelmusik), parad- och exercismusik inom regementet och musikkårer, kommanderades dessutom att spela vid statsbesök, invigningar, skyttetävlingar och diverse andra festligheter. För musikmanskabet (»harmonikåren») pågick därtill »musikskola» i stort sett dagligen utom under sommaren.

Ill. »Middagskonsert» vid Blanchs café i Kungsträdgården (träsnitt i Ny Ill. Tidning 16/6 1866 efter teckning av Gustave Janet).

i upp till sex månader (1901) för engagemang på annat håll, och under tjänstgöringen hemma i Kristianstad hade de nästan dagligen sidoengagemang på ortens etablissemang.

I Stockholm förekom militärmusik regelbundet under sommaren, senast från 1820-talet vid Mosebacke och Rotundan i Humlegården, från 1830-talet vid Blå Porten på Djurgården och under 1840-50-talen vid andra, mera kortlivade trädgårdsetablissemang, i allmänhet omväxlande med civila orkestrar. Även regelbundna inomhuskonserter förekom (se s. 123 f.).

Från omkring 1870 spelade Andra (Göta) livgardets musikkår på Hasselbacken under sommarsäsongen, från 1891 omväxlande med Svea livgardes musikkår. Vid Berns salonger, Blanchs café, Strömparterren och tidvis några andra etablissemang var också militärmusik regelbundet långtidsengagerad, senare ofta landsortsmusikkårer eller utländska musikkårer. På Skansen hade Flottans musikkår engagemang från 1892 (till början av 1950-talet) och spelade varje dag 4-6 timmars konserter under säsongen maj-september. Göteborg fick under andra hälften av 1800-talet två liknande etablissemang, Trädgårdsföreningen och Liseberg, där militärmusiker hade regelbundna långtidsengagemang till 1950-talet.

Hur privatverksamheten bedrevs berodde fr.a. på musikkårens musikdirektör. Förutom att leda och repetera musikkåren skulle han kontinuerligt ansvara för nyrekrytering, föreslå inköp av nya instrument

och förse kåren med ny repertoar – ofta i form av egna partiturer. Före år 1902 fanns emellertid ingen formell tjänst avsatt; att avlöna musikdirektör var regementets ensak och löstes på skilda sätt. Han kunde anställas »över stat» eller placeras på en av musiktjänsterna enligt stat – vid infanteriet ofta som regementstrumslagare eller hautboist (fältmusikant) och vid kavalleriet som stabstrumpetare – genom vilket han kunde bli berättigad till statlig pension.

Musikdirektörernas tjänstgöringsskyldighet och arvode varierade starkt. En del var bosatta på orten (vid garnisonerade och ett fåtal indelta regementen), medan andra – i likhet med många av musikerna – endast tillbringade mötestiden vid regementet. Vissa var anställda vid två eller tre regementen samtidigt och spelade i en del fall därtill i Hovkapellet.

Lönen för en musikdirektör låg ofta lika högt vid indelta som vid värvade regementen och i allmänhet i nivå med Hovkapellets högre löneskikt. Variationerna var dock stora, vid sekelskiftet ca 700–2 500 kr/år. Vissa, så småningom de flesta, fick fram till 1906 kunglig fullmakt på »musikdirektörs namn, heder och värdighet». Av de svenskfödda – från mitten av 1800-talet majoritet i det tidigare tyskdominerade skräet – hade de flesta avlagt den gamla allmänna musikdirektörsexamen. Från 1881 infördes en speciell militärmusikdirektörsexamen, som i princip blev obligatorisk för sådan tjänst.

Ill. Svea livgardes musikkår uppställd i musikpaviljongen på Hasselbacken 1903. I mitten den åldrige musikdirektören Johan Gustaf Kjellberg (foto: Svea livgardes regementsmuseum).

ARMÉNS MUSIKPERSONAL ENLIGT 1905 ÅRS ORGANISATION
(GÄLLANDE 1906-25)

<i>Antal musik- kårer</i>	<i>Tillhörande typ av regemente</i>	<i>Antal tjänster per musikkår</i> Musik- anfö- rare	Musik- under- off.	Musik- man- skap	SUMMA
<i>Infanteri</i>					
2	Svea och Göta livgarde	I	II	24	36
24	Vanligt infanteriregemente	I	IO	22	33
2	Vaxholms och Karlskrona grenadjärregemente	I	6	14	21
<i>Kavalleri</i>					
2	Skånska husar- och dragonreg.	I	6	18	25
6	Övriga kavalleriregementen	I	4	7	12
<i>Artilleri</i>					
1	Wendes artilleriregemente	I	IO	IO	21
5	Övriga fältartilleriregementen	I	8	9	18
1	Boden-Karlsborgs artillerireg.	2	4	IO	16
1	Positionsartilleriregementet	I	4	6	11
1	Gotlands artillerikår	—	I	5	6
<i>Ingenjörtrupper</i>					
2	Svea och Göta ingenjörkår	I	4	8	13
1	Bodens ingenjörkår	I	2	7	10
1	Fälttelegrafkåren	—	I	4	5
<i>Trängen</i>					
6	Trängkår	—	2	6	8
55	Totalt vid armén	48	393	821	1 261

Utöver dessa kom *Marinens* musikorganisation, som var mer komplicerad. Den bestod av två stora musikkårer om ca 35-40 man vid Flot-

tans stationer i Karlskrona och Stockholm, samt två mindre musikkårer vid kustartilleriregementena — totalt 100-120 musiktjänster.

Med 1900-talet inleddes ett nytt skede för regementsmusikkårerna. När indelningsverket fr.o.m. 1901 successivt avskaffades och de indelta regementena började omställas till mera permanent verksamhet, ställdes gradvis krav på allt längre årlig tjänstgöring även för musikpersonalen vid dessa regementen. Fr.o.m. 1906 trädde en ny armémusikorganisation i kraft, där musikpersonalens avlöningsförhållanden bestämdes helt efter lönegrad. Musikkassorna hade nu indragits till staten

och inga individuella löner tilläts sedan gällande kontrakt utlöpt. De nya lönerna innebar en förbättring för musikunderofficerare på stat, men en försämring för flertalet övriga militärmusiker. Allt detta medförde att det blev svårare för en teatermusiker i Stockholm att förena den verksamheten med tjänstgöring vid ett landsortsregementes musikkår. Efter hand blev också musikpersonalen tvungen att bosätta sig på eller i närheten av regementets förläggningsort.

Den särskilda kategorin trumslagare, som tidigare skött all signalgivning vid infanterimusikkåren, försvann också. I den nya organisationen måste alla blivande militärmusiker utbilda sig på trumma och jägarhorn förutom sina egentliga instrument och i de lägre manskapsgraderna tjänstgöra som signalgivare.

Nu lämnade även musikdirektörerna sin civila status och anställdes som musikanförare med musikfanjunkares tjänst och titeln musikunderlöjtnant. De fick också bosättningsvång, och det tidigare bruket att leda flera musikkårer upphörde. Inom garnisonsorten kunde de dock liksom musikerna fortfarande ha parallella civila verksamheter. Musikkårnas privata verksamhet kunde också fortsätta i ganska stor omfattning, även på andra orter genom tjänstledighet under åtminstone en sommarmånad.

Hovkapellet

Hovkapellet var landets enda i egentlig mening fast anställda civila orkester under 1800-talet. Vid början av seklet – då vanligen kallat Kungl. Maj:ts hov- och teaterorkester – var det till sin organisation en svåröverskådlig kombination av olika lönestater. På Kungl. Maj:ts hovstat var upptaget dels ett *hovkapell* med 37 musiker, dels en *hovtrumpetarkår* med 2 pukslagare och 12 trumpetare, som finansierades över statsbudgeten med ett från 1778 oförändrat belopp. Den största delen av Hovkapellets löner (ca 2/3) betalades dock av kungens egen handkassa och fördes på Kungl. teaterns avlöningslistor, som ofta kallades »operastat». Enskilda musiker kunde vara upptagna på en, två eller alla tre av dessa lönestater, vartill kom bl.a. en stat för Kungl. Maj:ts harmonimusik. Omkring 1800 var 1 kapellmästare och 83 musiker avlönade som hovmusiker (några dock tjänstefria). 67 musiker (därav 18 »extra capellister och elever») var upptagna på operastaten och dessa torde närmast motsvara det egentliga Hovkapellet.

I samband med operaverksamhetens tillfälliga nedläggning hade hela Hovkapellet avskedats år 1807 och därpå återanställts i reducerat skick (se volym II). År 1810 omfattade det inte fler än 37 capellister, men antalet ökade under de följande åren och hade stigit till ca 55 man då kungliga teatrarne hösten 1818 för några månader överfördes till enskild entreprenad. I detta sammanhang upphörde den gamla hovsta-